

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 278. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983402896336/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

De havde slaaet dybere Rødder, end jeg selv vidste af. En Trang, en Sjæle-
 trang gjorde mig ofte tungsindig, ja dybt bedrøvet, og jeg fik kun Luft ved
 velgjørende Taarer. Saadanne Stømminger ere sikkert en ubevidst Følelse af
 vor syndige Natur. Af Mynsters Tale erfarede jeg, hvor ufuldkommenet jeg
 5 kjendte Bibelen. En dyb Skam over min Uvidenhed greb mig, og jeg forlod
 Kirken med den fæste Beslutning paa egen Haand at indhente det Forsømte,
 og jeg gik nu oftere i Kirke, fra hvilken jeg bestandigt bragte ny Lyst hjem
 til at fortsætte mit Studium, og ved dette klarede sig mangen en Anskuelse
 hos mig. Jeg forstod nu og følte det dybere og dybere, at man ikke blot
 10 lever for at forberede sig til at udføre sine Roller, men for at forberede sig
 til et højere Liv, naar det jødeliske brister. Men, som det gaar os Mennesker
 med vore Forsætter og de gode Tilbud vi tage, vi trættes; saa mange andre
 Krav udsprede os og slæppe vor Iver; det er saa svært at fastholde det Be-
 gyndte, at have Udholdenhed og ikke lade sig afdrage fra det, der fra først
 15 af saa meget tiltrak os. Døg var nu en Begyndelse gjort til at gjenfædes, og
 om ogsaa jeg af og til fjernede mig fra denne Begyndelse, saa opstod dog atter
 og atter i Aarenes Bøkker Trangen hos mig til igjen at tage fat, indtil jeg
 ved Guds Naade kom Gud og min Frelser nærmere, saa at han levede mere
 og mere i min daglige Tilværelse, lettede mig mine Sorger, forholdt mig
 20 mine Glæder, gav mig Taalmod og Ydmyghed til at høre, hvad han paa-
 lagde mig. Der kom mere Ligevegt i mit Sind, mindre Forfængelighed, min-
 dre Overmod; men derimod mere Freidighed til at tale Sandhed for mig
 selv og afsløre mangen Illusion, hvori min Sjæl var hildet.

„DINA“.

Oehlenschläger havde da: Aar skrevet sit Sørgespil „Dina“. Han havde
 25 saa lidt yttret for mig: „De bør oftere spille tragiske Roller, thi jeg er vis
 paa, at Deres Talent ser en rig Fremtid imøde i denne Retning.“ Han havde
 derfor skrevet sin Dina med mig for Øie. Jeg var denne Sommer ivrigt be-
 skjæftiget med Indstuderingen af Dinas Rolle. Den interesserede mig, fordi
 30 det var en Opgave, forskjellig fra dem, jeg sædvanligt havde havt at løse.
 Den udtalte min Takke Dag og Nat, vaagen og i Drømme. Det laa mig
 meget paa Hjerter ikke at skuffe Digteren i den Tillid, han satte til min Evne.
 Oehlenschläger havde i de senere Aar fundet saa lidet Anerkjendelse for
 sine nyeste Skuespil, at det ret vilde glæde mig, om jeg kunde bidrage til,
 35 at han en Gang igjen med rigtig Tilfredsstillelse kunde sidde i det gamle
 Theater og fra den Scene, der skyldte ham saa meget Fortrinligt, fæse sine
 Ord og Tanker tilbage, saaledes som de vare opstaaede i hans Phantasi; jeg

var kun vægstelig for, at dette Haab skulde gaa mig feil. Dina's Character
 bevæger sig i saa forskjellige Tonarter, at det ingenlunde er let at samle
 dem alle i en harmonisk Accord eller med andre Ord paatrykke dem en Per-
 sonlighed, der kunde blive forstået som en Enhed, til Trods for alle de
 Modsigelser, der ligge i de forskjellige Nuancer. Men just denne dristige
 Nuancering gjorde den interessant; at skildre Mennesker som Lysets Engle
 eller Mørkets Døvlø er i Grunden altid interessant, thi det er usandt. Kun
 Forbindelsen mellem Feilene og Fuldkommenhederne hos et Menneske, For-
 holder og Kampen imellem disse danner et Meaneske, som vi tro paa, sym-
 pathisere med, thi vi ere alle fint nuancerede ligesom Planterne, imellem
 hvilke man ikke finder et rent hvidt eller et rent sort Blad. Selv den hvide
 Liljes Blad har, nete beset, noget af de andre Farver i sin Schattering. Dina
 Vinhofer er som bekjendt en historisk Person; men uagtet denne Pige nok
 ikke spillede en aldeles ubetydelig Rolle i den ulykkelige Ulfeldtske Process,
 saa vidste man dog dengang endnu kun dunkelt af Historien, hvori denne
 egentlig hændt. Historien vidnede: „Hun var et læst Fruentimmer“, og det
 var det eneste, der med Bestemthed kunde siges om hende. Den hele charac-
 teristiske Fremstilling af Dina i Digterens Værk er derfor et Billede, und-
 fanget i Oehlenschlägers Digterphantasi, og hører ham helt og holdent til.
 Det vilde altsaa ikke nytte Fremstillerinden at studere Historien for at
 levendegjøre sig Billedet, og det behøves heller ikke. Billedet staar klart og
 tydeligt for den, der kan læse, for den, der i det Hele taget kan opfatte og
 fremstille en Character. Det er et stort Misgreb, som vore Skuespillere ofte
 gjøre sig skyldige i, naar en historisk Figur bliver dem overdraget, at stu-
 dere Historien og da sættagge og udføre Rollen efter det Billede, de her mød-
 tage, i Stedet for efter Digterens. De høje og bryde da paa Digterens Billede
 for at faa det ind under det, som de i Historien have gjort sig fortrolige
 med, om disse to Billeder end ere aldrig saa modsatte i Tone, Form og Co-
 lorit. Hvorvidt Digteren tør afvige fra den historiske Sandhed, er et andet
 Spørgsmaal, som ikke hører herhen. Men Skuespilleren har kun at holde sig
 trofast til det Billede, der er ham overleveret af Digteren. Hvorledes vilde
 det f. Ex. gaa med de Schillerske historiske Figurer, om man ikke strengt
 holdt sig til hans Phantasibilleder, men omformede disse og tvang dem ind
 i de Billeder, som Historien lærer os at kjende? Resultatet vilde blive, at en
 Vanskabning kom ud deraf, som hverken var Sandheden eller Phantasibille-
 det. Saadanne Vanskabninger, tillavede af Skuespillernes Lyst til at lægge
 deres historiske Kundskaber for Dagen og til at rette paa Digterens Arbejde,
 have vi ikke set faa af. I 1850 gik sandtodes Byrons „Sardanapal“ over Scen-
 nen. Enhver, der kjender dette Digterværk, veed, at Byron har skildret sin
 Sardanapal med lyriske, glimrende Farver. Igjennem en henrivende lyrisk

Form skildrer han sin Helt som en ideal Skikkelse. Hele hans nydelsessrige
 Liv behæftes paa ethvert Punkt af Skjønhedsidealet; det historiske Træk,
 hvortledes han opbrændte sig selv, alle sine Slaver og sine andre Skatte,
 har gjort, at Byron, holdende fast ved denne Kjendsgjerning, helt igjennem
 5 Digtet har kastet Idealitetens Kaabe om den vidunderlige Skikkelse. Han
 elsker, han tilintetgjøres i Luarne, omslynget af sin ene delige Slavinde,
 omringet af sine hule Pragt, og foretrækker at forgaa i Flammerne med Alt,
 hvad hans Hjerter hænger ved, hellere end at bevare et Liv, der trues med
 Ydmygelse. Det Hele er et tragisk Fyrværkeri af Menneskeliv, Guld og Ædel-
 10 stene, der forvandles til en Askeshov; og af denne Askeshov reise sig i Tider-
 nes Række Sagn og Eventyr om ham og hans glimrende, nydelsessrige Liv,
 et Liv, hvor Bøgerne aldrig manglede Kransen, der skulde forhøje Vincens
 Nydelse. Saaledes har Digteren tænkt sig ham, og saaledes er han skildret
 af hans Mesterhaand. Den Skuespiller, som paa vort Theater fik denne Op-
 15 gave at lese, holdt sig nu til den historiske Epikenæse, og da dette Billede
 (især for En, der ikke ser med digteriske Øine) er himmelvidt forskjelligt
 fra Digterens, saa begynde nu denne fortvilede Kamp: at faa den „Døt“
 til at passe til det „Smør“ — og i Stedet for den skønne Yngling, der snor
 Blomster i sit rige Haar, der i Begjæringens Øieblik udbrøder — Talen om
 20 om Stjernerne —:

O!

Jeg elsker dem; jeg holder af at stirre
 Bybt ind i Hindens Hæselving efter dem;
 Der, hvor de tandro i det dybe Blaa,
 25 Saa de kan lignes ved min Myrtes Øine;
 Jeg holder af at skue deres Straaler
 Afspillede i Bølgens Sølv, der beover
 Paa Euphrates, naar lette Vinde kruse
 Ved Midnat Flodens rige, klare Strøm;
 20 Imens en sagte Luftning sukker gjennem
 Det Liv, der krander Bredden — men, ei væd jeg
 Og ender heller ei, at vide om
 De ere Guder eller Guders Holig,
 Som Nogle tænke, eller ikkøre Lys
 25 For Nattens Mørke, Vædner, eller Gjønskin
 Af Verdener. I denne Uvished
 Der Noget er saa sødt, jeg vil ei bytte
 For al chaldeisk Lærdom; og desuden,